

- K A R A R -

2709 sayılı Türkiye Cumhuriyeti Anayasası'nın 77. maddesinin birinci fıkrasında ve 2839 sayılı Milletvekili Seçimi Kanunu'nun 6. maddesinin birinci fıkrasında Türkiye Büyük Millet Meclisi seçimlerinin dört yılda bir yapılacağı öngörülmüş; aynı Kanun'un 6. maddesinin ikinci fıkrasında ise; "Bir önceki seçimin yapıldığı tarihten itibaren dört yılın dolmasından önceki son Pazar günü oy verilir. Oy verme gününden geriye doğru hesaplanacak doksan günlük sürenin ilk günü seçimin başlangıç tarihidir." hükmüne yer verilmiştir.

Bir önceki 24. Dönem Milletvekili Genel Seçimi 12 Haziran 2011 Pazar günü yapıldığından, 25. Dönem Milletvekili Genel Seçiminin 2839 sayılı Kanun'un 6. maddesinin ikinci fıkrası uyarınca 7 Haziran 2015 Pazar günü yapılması gerekmektedir.

Anayasa'nın 67. maddesinin beşinci fıkrasında; "Silah altında bulunan er ve erbaşlar ile askeri öğrenciler, taksirli suçlardan hüküm giyenler hariç ceza infaz kurumlarında bulunan hükümlüler oy kullanamazlar. Ceza infaz kurumları ve tutukevlerinde oy kullanılması ve oyların sayım ve dökümünde seçim emniyeti açısından alınması gerekli tedbirler Yüksek Seçim Kurulu tarafından tespit edilir ve görevli hâkimin yerinde yönetim ve denetimi altında yapılır." hükmü ve buna paralel olarak da 298 sayılı Seçimlerin Temel Hükümleri ve Seçmen Kütükleri Hakkında Kanun'un 7. maddesinin (3) numaralı bendinde yer alan; "Ceza infaz kurumlarında hükümlü ve tutuklu olarak bulunanlar" ibaresi 4125 sayılı Kanun'un 2. maddesiyle "Ceza infaz kurumlarında hükümlü olarak bulunanlar" şeklinde değiştirilmiştir.

Ceza infaz kurumları ve tutukevlerindeki tutuklular ile taksirli suçlardan hükümlü bulunanların seçme hakkına sahip oldukları tartışmasız olmakla birlikte, 7 Haziran 2015 tarihinde yapılacak olan 25. Dönem Milletvekili Genel Seçiminde; tutuklu bulunanlar, taksirli suçlardan hükümlü olanlar, kasıtlı suçlardan hükümlü olup, koşullu salıverilenler ile denetimli serbestlikten yararlanmak suretiyle salıverilenlerin yasal durumu göz önünde tutularak, oy kullanıp kullanamayacakları hususunun ve sair ilkelerin belirlenmesi amacıyla Kurulumuzun 24/10/2014 tarihli, 2014/4127 sayılı kararı ile oluşturulan Komisyon yaptığı çalışmalarını tamamlamış olmakla konu incelenerek;

GEREĞİ GÖRÜŞÜLÜP DÜŞÜNÜLDÜ:

2839 sayılı Milletvekili Seçimi Kanunu'nun "Özel hüküm bulunmayan hallerdeki uygulama" başlıklı 42. maddesinde;

"Bu Kanunda özel hüküm bulunmayan hallerde, 298 sayılı Seçimlerin Temel Hükümleri ve Seçmen Kütükleri Hakkında Kanunun bu Kanuna aykırı olmayan hükümleri uygulanır.

Yüksek Seçim Kurulu, milletvekili seçimlerinin sağlıklı ve düzenli bir şekilde gerçekleşmesini sağlamak amacıyla gerekli ilke kararları almaya yetkilidir."

298 sayılı Kanun'un;

"Seçim çevresi" başlıklı 3. maddesinde; "Özel kanunlarındaki çevre ayırmaları saklı kalmak şartıyla, seçimlerde her il bir seçim çevresidir."

"Seçim bölgesi" başlıklı 4. maddesinde; "Seçimlerde, her muhtarlık, bir seçim bölgesidir."

hükümleri yer almaktadır.

2839 sayılı Kanun'un 42. maddesiyle atıfta bulunulan, 298 sayılı Kanun'un "Seçim çevresi" başlıklı 3. maddesi ile "Seçim bölgesi" başlıklı 4. maddesinde belirtilen, her ilin bir seçim çevresi ve her muhtarlığın bir seçim bölgesi olduğunun milletvekili seçiminde uygulanmasının kabulü gerekir.

Bilindiği gibi, ceza infaz kurumuna bulunan taksirli suçlardan hükümlüler ve tutuklulara ait seçmen listelerinin ne şekilde oluşturulup kesinleştirileceği Kurulumuzca hazırlanıp ilçe seçim kurulu başkanlıklarına gönderilen Örnek: 140/I sayılı "Seçmen Kütüğünün Güncelleştirilmesi Usul ve Esaslarını Gösterir Genelge"de açıklanmış bulunmaktadır.

Seçmen kütükleri kesinleştikten sonra, kütükte kaydı bulunmayan seçmenlerin oy kullanamayacakları göz önüne alındığında, kesinleşen seçmen kütüklerinde kaydı bulunmayan taksirli suçlardan hükümlüler ve tutukluların, tutuklu seçmen listesine kayıtlarının yapılması, taksirli suçlardan hükümlüler ile tutuklular lehine bir durum ortaya çıkarır.

Bu itibarla, **4 Haziran 2015 Perşembe** gününe kadar tutuklanıp cezaevine konulan tutuklular ile taksirli suçlardan hükümlüler şayet daha önce herhangi bir seçmen kütüğünde kayıtlı değilse listeye dâhil edilemez ve oy kullanılamaz.

Seçmen kütüğüne kayıtlı olup olmamanın belgelendirilmesi taksirli suçlardan hükümlü ile tutuklu seçmene aittir. Kesinleşen seçmen kütüğünde kayıtlı olup da, ceza infaz kurumunda bulunan taksirli suçlardan hükümlü ile tutuklu seçmenler, ceza infaz kurumu yönetimi aracılığıyla ilgili ilçe seçim kurulu başkanlığından, seçmen kütüğüne kayıtlı olduğuna ilişkin aldığı belgeyi veya seçmen bilgi kâğıdını vermeleri halinde, tutuklu seçmen listesine kaydını yaptırabilecektir. Kuşkusuz bu seçmen oy kullanacağı ceza infaz kurumları seçmen listelerinde kayıtlı ise kendisinden ayrıca belge istenmesine gerek yoktur. Öte yandan, **7 Nisan 2015 tarihinden** sonra yeni kurulan ceza infaz kurumları için de yukarıda açıklanan koşullar çerçevesinde tutuklu seçmen listelerinin oluşturulması zorunludur.

Seçme hakkı Türkiye Cumhuriyeti Anayasası'nın "Temel Haklar ve Ödevler" başlıklı ikinci kısmının, "Siyasi haklar ve ödevler" başlıklı dördüncü bölümünde düzenlenmiş bulunmaktadır. Anayasa'nın 67. maddesinin birinci fıkrasında; vatandaşların, kanunda gösterilen şartlara uygun olarak, seçme, seçilme ve bağımsız olarak veya bir siyasi parti içinde siyasi faaliyette bulunma ve halkoylamasına katılma hakkına sahip olduğu vurgulandıktan sonra, aynı maddenin üçüncü fıkrasında; on sekiz yaşını dolduran her Türk vatandaşının seçme ve halkoylamasına katılma haklarına sahip olduğu belirtilmiş, beşinci fıkrasında da; "Silahaltında bulunan er ve erbaşlar ile askeri öğrenciler, taksirli suçlardan hüküm giyenler hariç ceza infaz kurumlarında bulunan hükümlüler oy kullanamazlar." denilmek suretiyle seçme hakkının istisnaları, başka bir anlatımla oy kullanamayacaklar gösterilmiş, buna bağlı olarak benzer hükümler 298 sayılı Kanun'un 7 ve 8. maddelerinde de yinelenmiş ve kimlerin seçmen olamayacağı, başka bir ifadeyle kimlerin oy kullanamayacakları açıklanmış bulunmaktadır.

Anayasa'nın 90. maddesinin son fıkrasında, usulüne göre yürürlüğe konulmuş milletlerarası andlaşmaların kanun hükmünde olduğu, bunlar hakkında Anayasaya aykırılık iddiası ile Anayasa Mahkemesine başvurulamayacağı, usulüne göre yürürlüğe konulmuş temel hak ve özgürlüklere ilişkin milletlerarası andlaşmalarla kanunların aynı konuda farklı hükümler içermesi nedeniyle çıkabilecek uyuşmazlıklarda milletlerarası andlaşma hükümlerinin esas alınacağı belirtilmiş bulunmaktadır.

Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi'nin Ek Protokolünün "Serbest seçim hakkı" kenar başlıklı 3. maddesinde; "Yüksek Sözleşmeciler Tarafından, yasama organının seçilmesinde halkın kanaatlerinin özgürce açıklanmasını sağlayacak şartlar içinde, makul aralıklarla, gizli oyla serbest seçimler yapmayı taahhüt ederler." hükmüne yer verilmiş bulunmaktadır.

Diğer taraftan, 1 Haziran 2005 tarihinde yürürlüğe giren 5237 sayılı Türk Ceza Kanunu'nun 53. maddesinin birinci fıkrasının (b) bendinde, kasten işlenen suçtan dolayı hapis cezasına mahkûmiyetin kanuni sonucu olarak, kişinin seçme ve seçilme ehliyetinden ve diğer siyasi hakları kullanmaktan yoksun bırakılacağı, anılan maddenin ikinci fıkrası uyarınca da kişinin, işlemiş bulunduğu suç dolayısıyla mahkûm olduğu hapis cezasının infazı tamamlanıncaya kadar bu hakları kullanamayacağı öngörülmüştür.

Öte yandan, Ceza İnfaz Kurumlarının Yönetimi ile Ceza ve Güvenlik Tedbirlerinin İnfazı Hakkında Tüzük'ün "Belli hakları kullanmaktan yoksun bırakma" kenar başlıklı 57. maddesinin ikinci fıkrasının (a) bendinde, belli hakları kullanmaktan yoksun bırakılma tedbirlerine ilişkin olarak mahkemece Cumhuriyet başsavcılığına gönderilen ilâmin, infaz defterine kaydedilerek infaza başlama ve bitiş tarihlerinin yazılacağı, ancak bu tedbirlerin infazına, mahkûmiyetin kanunî sonucu olarak hapis cezasının infazına başlama tarihi ile birlikte başlanacağı belirtilmiştir.

4721 sayılı Türk Medeni Kanunu'nun 471. maddesinde hapis halinin sona ermesiyle vesayetin kendiliğinden ortadan kalkacağına ilişkin hükmü de benzer düzenlemeyi içermektedir. Nitekim 765 sayılı Türk Ceza Kanunu'nun 33. maddesinin uygulanmasına ilişkin olarak Yargıtay Ceza Genel Kurulu 17/12/2002 tarih ve 294/425 sayılı kararında özetle, "... yürürlükten kalkmış bulunan 743 sayılı Türk Kanunu Medenisinin hükümlüler hakkındaki kısıtlılık halinin sona ermesini düzenleyen 415. maddesi ise; "Hürriyeti salıp bir cezaya mahkum olan kimse üzerindeki vesayet hapsin hitamıyla nihayet bulur. Muvakkaten veya bir şart ile serbest bırakılmış olan mahpus vesayet altında kalır." hükmünü taşımaktaydı. Ancak 1 Ocak 2002 tarihinde yürürlüğe giren 4721 sayılı Türk Medeni Kanunu'nun hükümlüler hakkındaki vesayet sona ermesini düzenleyen 471. maddesi ile; "Özgürlüğü bağlayıcı cezaya mahkumiyet sebebiyle kısıtlı bulunan kişi üzerindeki vesayet, hapis halinin sona ermesiyle kendiliğinden ortadan kalkar." biçiminde yeni bir düzenleme getirilmiştir. Madde gerekçesinde de; "... yeni düzenlemede, özgürlüğü bağlayıcı bir cezaya mahkumiyet sebebine dayanan kısıtlılık halinin, kişinin hapis halinin sona ermesiyle yani cezasını çekmek veya şartlı salıverilme yoluyla cezaevinden çıkmasıyla birlikte kendiliğinden kalkacağı belirtilmiştir. Yürürlükteki 415. maddenin yeni düzenlemeye alınmayan ikinci cümlesi geçici veya şartlı olarak salıverilmenin vesayet halini ortadan kaldırmayacağı öngörülmektedir. Bu hüküm iki açıdan isabetli değildir. Öncelikle, bir kişinin şartla olsa bile salıverilmesine rağmen, kısıtlılık halinin devam ettiğini ve dolayısıyla fiil ehliyetinin tam olmadığını kabul etmek bir çelişkidir. Kişi salıverildiği yani özgür kılındığı halde, vesayet halinin devam ettiğini kabul etmek özgürlüğü bir başka açıdan kısıtlamaktır. Kişi salıverildiği halde, vesayet halinin hâlâ devam ettiği kabul edilecek olursa, bundan haberdar olmayan iyi niyetli üçüncü kişiler bu hüküm dolayısıyla mağdur olabileceklerdir. Şartla salıverilmelerine rağmen, bunu gizleyerek iyi niyetli üçüncü kişilerle hukuki işlem yapan kişinin, bu işlemi kendi yararına görmediği durumda "kısıtlılık halinin devam ettiği" iddiasıyla hukuki işlemin ehliyetsizlik nedeniyle iptalini istemesi haksız sonuçlar doğurabilecektir." denilmektedir. Görüleceği üzere, 4721 sayılı Türk Medeni Kanunu'nun hükümlüler hakkındaki vesayet halinin sona ermesini düzenleyen 471. maddesi ile getirilen ve TCK'nun 33. maddesinin bu doğrultuda yeniden yorumlanmasını gerektiren bu yeni yasal düzenleme karşısında, hapis halini aşacak ve şartla salıverilen kişi yönünden deneme süresini de kapsayacak biçimde yasal kısıtlılık altında bulundurma kararı verilemez. Bu itibarla, TCK'nun 33. maddesi uyarınca, "hapis halleri sona erinceye kadar yasal kısıtlılık altında bulundurulmaları" yerine "ceza müddeti zarfında yasal kısıtlılık altında bulundurulmalarına karar verilmesi ..." isabetsiz bulunarak yerel mahkeme hükmünün bozulmasına karar verilmiştir.

Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi seçme hakkı ile ilgili olarak "Söyler/Türkiye kararının" aşağıda anılan paragraflarında belirtildiği gibi;

"34. 1 No.lu Protokolün 3. maddesinin şartlarına uyulup uyulmadığını tespit etmek, son çözüm merci olan Mahkeme'nin görevidir. Mahkeme, mevcut tedbirlerin, söz konusu hakları, özlerine zarar verecek ya da etkinliklerini yitirmelerine sebep olacak ölçüde kısıtlamadığına, yasal bir amaç güdülerek uygulandığına ve bu bağlamda kullanılan yöntemlerin orantısız olmadığına ikna olmalıdır. Özellikle de, uygulanan bu tür tedbirler, yasama organının seçilmesinde halkın kanaatlerini özgürce açıklamasına engel teşkil etmemelidir; başka bir ifadeyle, söz konusu tedbirler, genel oy ilkesi doğrultusunda halkın iradesini tespit etmeye yönelik seçim yönteminin bütünlüğünü ve etkinliğini koruma ihtiyacını yansıtmalı veya bu ihtiyaca ters düşmemelidir.

Herhangi bir suretle genel oy ilkesine aykırılık, yasama organının, dolayısıyla seçilenlerin ve yürürlüğe koydukları kanunların demokratik açıdan geçerliliğinin zayıflaması riskini ortaya çıkarmaktadır. Bu sebeple, herhangi bir grup veya kategorinin genel nüfusun dışında bırakılması için bu durumun, 1 No.lu Protokolün 3. maddesinin amaçlarıyla bağdaşması gerekmektedir.

35. Ayrıca, hükümlülere, mahkûm oldukları cezanın süresine ve işlemiş oldukları suçun mahiyetine veya ağırlığına bakılmadan, fark gözetmeksizin doğrudan uygulanan bir kısıtlamanın, kapsamı ne kadar geniş olursa olsun, kabul edilebilir takdir payını aştığının ve 1 No.lu Protokolün 3. maddesiyle bağdaşmadığının kabul edilmesi gerekmektedir.

38. Mahkeme, yukarıda belirtilen hususlar ışığında ve Türkiye'de cezaevi mahkûmlarının oy kullanma haklarına getirilen kısıtlamaların, cezası hiçbir şekilde cezaevinde infaz edilmeyen mahkûmlar için dahi geçerli oluşunu dikkate alarak, söz konusu kısıtlamaların, Mahkemenin *Hirst (no. 2)* [BD] ve *Frodal ve Scoppola (no. 3)* [BD] davalarında verdiği kararlarda incelemeye konu olan Birleşik Krallık, Avusturya ve İtalya'da uygulanan kısıtlamalardan daha katı ve geniş kapsamlı olduğu kanısına varmıştır.

45. Ayrıca, Mahkeme, başvuranın işlediği suçun mahiyetini göz önünde bulundurarak, uygulanan yaptırım ile başvuranın davranışları ve içinde bulunduğu koşullar arasında mantık ilişkisi kuramamıştır. Bu bağlamda, Mahkeme, kişiyi oy kullanma hakkından mahrum eden söz konusu katı tedbire düşüncesizce başvurulmaması gerektiğini ve ayrıca orantılılık ilkesi doğrultusunda, uygulanan yaptırım ile kişinin davranışları ve içinde bulunduğu koşullar arasında algılanabilir ve yeterli ölçüde bir bağlantı olması gerektiğini hatırlatmaktadır.

47. Mahkeme, Türkiye'de, Sözleşme kapsamında güvence altına alınan hayati öneme sahip bir hakla ilgili olarak öngörülen katı tedbirin doğrudan ve fark gözetmeksizin uygulanmasının, kabul edilebilir takdir payının dışında kaldığının değerlendirilmesi gerektiğine ve somut davada 1 No.lu Protokolün 3. maddesinin ihlal edildiğine" hükmetmiştir.

Anayasa, Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi ve Ek Protokol, kanun hükümlerine göre bir üst norm olduğundan, anılan hukukî düzenlemelerde yer verilip korunan temel hak ve özgürlüklerin kanunlarla daraltılması durumunda, doğrudan Anayasa'da yer alan düzenleme veya Anayasa'nın 90. maddesinin son fıkrası hükmü dikkate alınmak suretiyle milletlerarası andlaşma hükümlerinin uygulanması gerekecektir.

Her ne kadar 5237 sayılı Kanun'un 53. maddesinin birinci fıkrası hükmü, madde gerekçesi ve doktrinde ileri sürülen görüşler dikkate alındığında, kısa süreli hapis cezası ertelenmiş veya fiili işlediği sırada on sekiz yaşını doldurmamış olan kişiler hakkındaki mahkûmiyet hükümleri hariç olmak üzere, kişilerin kasten işlemiş olduğu suçtan dolayı hapis cezasına mahkûmiyetin kanuni sonucu olarak uygulanması gereken hak yoksunluklarının bu kapsamda da seçme ehliyetinin, mahkûmiyet hükmünün kesinleşmesinden başlayarak, hapis cezasının infazı tamamlanıncaya kadar, diğer bir ifadeyle hak ederek salıverilmesine kadar devam etmesi gerekmekte ise de; Türkiye Cumhuriyeti Anayasası'nın 67. maddesinin beşinci fıkrası ve 90. maddesinin son fıkrası, Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi'nin Ek Protokolünün 3. maddesi, 298 sayılı Kanun'un 7. maddesi, Ceza İnfaz Kurumlarının Yönetimi ile Ceza ve Güvenlik Tedbirlerinin İnfazı Hakkında Tüzük'ün 57. maddesinin ikinci fıkrasının (a) bendi hükmü ve Söyler/Türkiye kararı ile yukarıda yer alan açıklamalar birlikte değerlendirildiğinde, seçme ehliyetinden yoksun kılma yönündeki hak yoksunluğunun kişinin sadece ceza ve infaz kurumunda bulunduğu dönemde kullanılmasına engel olabileceği, diğer bir ifadeyle hakkındaki hapis cezasını gerektiren mahkûmiyet kararının kesinleşmesinden sonra ancak bu cezanın infazı için ceza ve infaz kurumuna alınmasıyla başlayıp ceza infaz kurumundan koşullu olarak salıverilmesi ya da denetimli serbestlik hükümlerinden yararlanarak salıverilmesi suretiyle birlikte sona erecektir.

4721 sayılı Türk Medeni Kanunu'nun 407. maddesinde belirtilen; "Bir yıl veya daha uzun süreli özgürlüğü bağlayıcı bir cezaya mahkûm olan her ergin kısıtlanır." hükmü uyarınca kısıtlanan hükümlünün kısıtlılık hali 4721 sayılı Kanun'un 471. maddesinde yer alan; "Özgürlüğü bağlayıcı cezaya mahkûmiyet sebebiyle kısıtlı bulunan kişi üzerindeki vesayet, hapis halinin sona ermesiyle kendiliğinden ortadan kalkar." hükmü gereğince hapis hali sona ermekle kısıtlılık hali de sona erecektir.

Yukarıda yapılan tespit ve açıklamalar karşısında; **sadece kasıtlı suçtan dolayı ceza infaz kurumunda bulunan hükümlülerin oy kullanamayacağını**, buna mukabil hakkındaki mahkûmiyet hükmü kesinleşmiş olup da henüz cezaevine alınmayanlarla, ceza infaz kurumlarından koşullu salıverilen ya da denetimli serbestlik hükümlerinden yararlanarak salıverilen ancak hak ederek salıverileceği süreyi daha doldurmayan ve mahkemesince uzun süreli cezasının ertelenmesine karar verilen hükümlülerin cezaevinde bulunmamaları nedeniyle, bu süre içinde yapılacak olan seçimlerde seçmen olabileceklerinin, başka bir ifadeyle sözü edilenlerin ceza infaz kurumunda bulunmamaları sebebiyle oy kullanabileceklerinin kabulü gerekmektedir.

S O N U Ç :

Açıklanan nedenlerle;

1- 7 Haziran 2015 tarihinde yapılacak olan 25. Dönem Milletvekili Genel Seçiminde, ceza infaz kurumunda bulunan seçmen niteliğine sahip olan taksirli suçlardan hükümlüler ile tutuklu olanların da oy kullanabileceklerine,

2- Tutuklu seçmen listelerine, kesinleşen seçmen kütüğüne kayıtlı olup da ceza infaz kurumunda bulunan taksirli suçlardan hükümlü ile tutuklu seçmenler, ceza infaz kurumu yönetimi aracılığıyla ilgili ilçe seçim kurulu başkanlığından, seçmen kütüğüne kayıtlı olduğuna ilişkin aldığı belgeyi veya seçmen bilgi kâğıdını vermesi halinde, tutuklu seçmen listesine dâhil edilmesi gerektiğine,

3- 7 Nisan 2015 tarihinden sonra yeni kurulan ceza infaz kurumunda bulunan taksirli suçlardan hükümlüler ile tutuklular için de tutuklu seçmen listesi oluşturulacağına,

4- Kurulumuzun 30/01/2015 tarih ve 2015/100 sayılı kararıyla kabul edilen Seçim Takvimine göre, 4 Haziran 2015 tarihi itibarıyla kesinleşecek olan tutuklu seçmen listelerine kayıtlı bulunan taksirli suçlardan hükümlüler ile tutuklu olanların ceza infaz kurumunun bulunduğu seçim çevresinde oy kullanabileceklerine,

5- Kişilerin kasten işlemiş olduğu suçtan dolayı hapis cezasına mahkûmiyetin kanuni sonucu olarak uygulanması gereken hak yoksunluklarına ilişkin mahkûmiyet hükmü kesinleşmiş olmakla birlikte, ceza infaz kurumuna henüz alınmayan veya ceza infaz kurumuna alındıktan sonra koşullu olarak salıverilen ya da denetimli serbestlik hükümlerinden yararlanmak suretiyle salıverilen ancak hak ederek salıverilme süresi dolmayan hükümlüler ile mahkemesince uzun süreli cezası ertelenmesi nedeniyle ceza infaz kurumunda bulunmayan hükümlülerin bu süre içinde yapılacak olan seçimlerde oy kullanmalarının mümkün olduğuna,

4721 sayılı Türk Medeni Kanunu'nun 407. maddesinde belirtilen; "Bir yıl veya daha uzun süreli özgürlüğü bağlayıcı bir cezaya mahkûm olan her ergin kısıtlanır." hükmü uyarınca kısıtlanan hükümlünün kısıtlılık hali 4721 sayılı Kanun'un 471. maddesinde yer alan; "Özgürlüğü bağlayıcı cezaya mahkûmiyet sebebiyle kısıtlı bulunan kişi üzerindeki vesayet, hapis halinin sona ermesiyle kendiliğinden ortadan kalkar." hükmü gereğince hapis hali sona ermekle kısıtlılık hali de sona ereceğinden bu süre içinde yapılacak seçimlerde oy kullanabileceklerine,

Bu durumda olan hükümlülerin seçmen kütüğüne kayıt işlemlerinin 140/I sayılı Genelge'de gösterildiği şekilde yapılmasına,

6- Kararın Resmî Gazete'de yayımlanmasına,

7- Karar örneğinin Seçmen Kütüğü Genel Müdürlüğünce Kurulumuzun internet sitesi www.ysk.gov.tr adresinde yayınlanmasına, il ve ilçe seçim kurulu başkanlıklarına Kurum içi elektronik posta ile gönderilmesine,

23/02/2015 tarihinde oy çokluğu ile karar verildi.

Başkan
Sadi GÜVEN

Başkanvekili
Turan KARAKAYA
(M)

Üye
Mehmet KÜRTÜL

Üye
Nilgün İPEK

Üye
Ünal DEMİRCİ

Üye
Ali KAYA

Üye
İlhan HANAĞASI

Üye
İbrahim ZENGİN

Üye
Zeki YİĞİT

Üye
Ahmet TUNCA Y

Üye
Haluk KIRCA

- KARŞI OY -

Seçimlerin Temel Hükümleri ve Seçmen Kütükleri Hakkında Kanun'un 6, 7 ve 8. maddelerinde belirtildiği gibi, seçmen olabilmenin koşulları; belirli bir yaş diliminin doldurulması yanında, kısıtlı ya da hükümlü olunmamasıdır.

Konu ile ilgili yasal düzenlemelere bakıldığında;

Anayasa'nın 67. maddesinin,

Birinci fıkrası; "Vatandaşlar, kanunda gösterilen şartlara uygun olarak seçme, seçilme ve bağımsız olarak veya bir siyasi parti içinde siyasi faaliyette bulunma ve halkoylamasına katılma hakkına sahiptir."

Dördüncü fıkrası; "Bu hakların kullanılması kanunla düzenlenir."

Beşinci fıkrası; "Silah altında bulunan er ve erbaşlar ile askeri öğrenciler, taksirli suçlardan hüküm giyenler hariç ceza infaz kurumlarında bulunan hükümlüler oy kullanamazlar..."

Türk Medeni Kanunu'nun;

407. maddesi; "Bir yıl ve daha uzun süreli özgürlüğü bağlayıcı cezaya mahkûm olan her ergin kısıtlanır."

471. maddesi; "Özgürlüğü bağlayıcı cezaya mahkûmiyet sebebiyle kısıtlı bulunan kişi üzerindeki vesayet, hapis halinin sona ermesiyle kendiliğinden ortadan kalkar."

298 sayılı, Seçimlerin Temel Hükümleri ve Seçmen Kütükleri Hakkında Kanun'un;

7. maddesi; "Aşağıda yazılı olanlar oy kullanamazlar:

1) Silah altında bulunan erler, onbaşlar ve kıta çavuşları (Her ne sebeple olursa olsun, izinli bulunanlar da bu hükme tabidir.)

2) Askeri öğrenciler.

3) Ceza infaz kurumlarında hükümlü olarak bulunanlar."

8. maddesi; "Aşağıdaki kimseler seçmen olamazlar:

1) Kısıtlı olanlar,

2) Kamu hizmetinden yasaklı olanlar."

5237 sayılı Türk Ceza Kanunu'nun 53. maddesinin;

Birinci fıkrası; "Kişi, kasten işlemiş olduğu suçtan dolayı hapis cezasına mahkûmiyetin kanuni sonucu olarak;

a)...

b) Seçme ve seçilme ehliyetinden ve diğer siyasi hakları kullanmaktan,

c) Velayet hakkından; vesayet veya kayımlığa ait hizmette bulunmaktan"

İkinci fıkrası; "Kişi, işlemiş bulunduğu suç dolayısıyla mahkûm olduğu hapis cezasının infazı tamamlanıncaya kadar bu hakları kullanamaz."

Üçüncü fıkrası; "Mahkûm olduğu hapis cezası ertelenen veya koşullu salıverilen hükümlünün kendi altsoyu üzerindeki velayet, vesayet ve kayımlık yetkileri açısından yukarıdaki fıkralar hükümleri uygulanamaz."

Dördüncü fıkrası; "Kısa süreli hapis cezası ertelenmiş veya fiili işlediği sırada ons ekiz yaşını doldurmamış olan kişiler hakkında birinci fıkra hükümleri uygulanmaz."

biçiminde düzenlendiği görülmektedir.

Anayasa'nın 67/5. maddesinde yer alan "...ceza infaz kurumunda bulunan hükümlüler..." şeklindeki düzenleme; hükmolunan ceza süresinin, ceza infaz kurumunda geçirilmesi gerektiğine yöneliktir. Hükümlü, cezanın infazı aşamasında, ilgili mevzuat hükümlerine göre, hakkında verilen cezanın tamamını ya da, suç türüne göre belirlenen sürelerin bir kısmını ceza infaz kurumunda geçirdikten sonra koşullu olarak salıverilebilmektedir. Her iki durumda da, mahkûmiyet hükmünün kesinleştiği tarihten başlamak üzere, ceza süresinin sonuna, yani hak ederek salıverileceği tarihe kadar geçecek sürede kişi, ceza infaz kurumu içerisinde ya da dışarısında olsun hükümlüdür.

Anayasa'nın 67/4. maddesinde; "Bu hakların kullanılması kanunla düzenlenir." biçiminde düzenleme yapılması ve 5237 sayılı Türk Ceza Yasası'nın, konumuzla ilgili hükmünün, Türk Medeni Kanunu'nun 471. maddesi hükmüne göre özel nitelik taşıması durumu dikkate alındığında, 53. maddenin uygulanmasında kişinin, işlemiş olduğu kasıtlı bir suç nedeniyle aldığı özgürlüğü bağlayıcı cezanın infazının tamamlanması esas alındığından, hak ederek salıverileceği tarihe kadar, seçme ve seçilme haklarından yoksun bırakıldığı anlaşılmaktadır.

Anayasa'nın 67/5. maddesi uyarınca, seçmen olabilme açısından hükümlü olarak cezaevinde bulunup bulunmama halinin ölçüt olarak alınması ve Türk Ceza Yasası'nın 53. maddesindeki düzenleme ile anılan Anayasa Maddesinin çelişkili olduğunun, başka bir ifade ile yasa hükmünün Anayasaya aykırı düştüğünün, bir an için kabul edilmesi durumunda dahi, normlar sıralamasına göre, genel kabul gören kural gereği, merciince iptal edilmediği sürece, kanun hükmünün öncelikle uygulanması gerekmektedir. Zira soyut ve genel nitelikteki Anayasa hükümleri doğrudan uygulanabilirliği olan kurallar değildir. Öte yandan, yasaya koyucunun, 1 Haziran 2005 tarihinde yürürlüğe giren Türk Ceza Kanunu'nun 53. maddesinin düzenlenmesi sırasında, Anayasa'nın 67. maddesindeki düzenlemeden haberdar olmadığı düşünülmemelidir.

Türk Medeni Kanunu'nun 407. maddesi uyarınca, bir yıl ve daha uzun süreli özgürlüğü bağlayıcı cezaya mahkûm olanlar hakkında verilen kısıtlılık kararının, ilgisinin hapis halinin sona ermesiyle anılan Kanun'un 471. maddesi gereği, kendiliğinden ortadan kalkmasına karşın, Türk Medeni Kanununa göre, daha özel bir düzenleme getiren Türk Ceza Yasası'nın 53. maddesindeki ceza süresine bağlı olarak doğan hak yoksunluğu, infazın tamamlanmasına kadar devam edecektir. Zira 4721 sayılı Türk Medeni Kanunu'na göre, 5237 sayılı Türk Ceza Yasası, daha özel nitelikte olduğundan hükümlerinin uygulanmasında zorunluluk bulunmaktadır. Yüksek Seçim Kurulunun, Anayasa'nın 67. maddesinin beşinci fıkrasında, 03.10.2001 tarihinde yapılan değişiklikten buyana uygulamaları da hep bu yönde olmuştur.

Yasa koyucu isteseydi, kasıtlı suçtan dolayı verilen mahkûmiyet kararı nedeniyle; kesinleşme-infaza başlama ya da, infaza başlama-kasıtlı salıverilme tarihleri arasında hak yoksunluğunun uygulanmayacağına işaret ederdi. Nitekim cezası erteli olanlar ile koşullu olarak salıverilenler açısından istisna getirilmek suretiyle, Türk Ceza Yasası'nın 53/1-c madde fıkrasındaki velayet, vesayet ve kayımlığa ilişkin hak yoksunluğunun uygulanamayacağı kuralı getirilmiştir.

Karşılıksız çek keşide etmek suçundan, suç tarihi itibarıyla çarptırıldığı özgürlüğü bağlayıcı ceza nedeniyle 2007 Yılında yapılan milletvekili genel seçimi ve 2010 Yılında yapılan halk oylamasında, oy kullanılmadığı iddiasıyla açılan dava üzerine; Avrupa İnsan Hakları Mahkemesince verilen 29411/07 tarih ve sayılı "Söyler Türkiye" kararında özetle; kasıtlı bir suçtan dolayı verilen mahkûmiyet kararına bağlı olarak 5237 sayılı Türk Ceza Yasası'nın 53. maddesinde öngörülen hak yoksunluğunun; suçların ağırlığına, mahiyetine, cezaevinde infaz edilip edilmeyeceğine bakılmadan belirlenmesi, kanunların doğrudan bir sonucu olması nedeniyle hâkimlere takdir hakkının tanınmaması, hak yoksunluğunu doğuracak suçların tasnifinin yapılmaması, suçla yoksun bırakılan hak arasında orantılılık ilkesinin gözetimele gibi konularda eleştiri ve saptamalarda bulunmaktadır.

Görüldüğü gibi, Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi, esasen suçun niteliği ve ağırlığına göre, hak yoksunluğu önlemine de hükmedilebileceğini kabul etmektedir. Mahkemenin kararına konu somut olayda, karşılıksız çek keşide etmek eylemi, daha sonra yasama organı tarafından yapılan düzenlemelerle suç olmaktan çıkartılmıştır. Bu bağlamda, kasıtlı bir suçun işlenilmesi nedeniyle hükmolunan özgürlüğü bağlayıcı cezaya bağlı olarak, hak yoksunluğu önleminin hangi tür suçlar için uygulanabileceğinin belirlenmesi de yine yasama organının yetki ve görevinde olması gereken bir konudur.

Yukarıda açıklanan nedenlerle;

Kararın (5) numaralı bölümünde yer alan; işledikleri kasıtlı suç nedeniyle haklarında verilen mahkûmiyet kararı kesinleşmekle birlikte henüz ceza ve infaz kurumuna alınmayan, cezanın infazına başlanılmasından sonra, koşullu olarak ya da denetimli serbestlik hükümlerinden yararlanmak suretiyle salıverilmelerine karşın, hak ederek salıverilecekleri süre henüz dolmayanlar ile uzun süreli hapis cezaları erteli bulunanların, yapılacak seçimlerde oy kullanmaları gerektiği yolundaki çoğunluk görüşüne katılmıyorum.

Başkanvekili

Turan KARAKAYA